

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1917 kl. 2 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 19, i anledning av andra kammarens beslut rörande väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om visst uppdrag till de s. k. trustsakkunniga.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 86, har friherre Palmstierna hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville lämna de s. k. trustsakkunniga i uppdrag att verkställa utredning och framlägga förslag till de åtgärder, vilka befinnas erforderliga för att, i de fall, då viktiga samhällsintressen beröras, gentemot monopolföretag samhällets krav må kunna bevakas.

Motionen.

I fråga om motiveringen för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott hemställde i överensstämmelse med motionen, att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes lämna de s. k. trustsakkunniga i uppdrag att verkställa utredning och framlägga förslag till de åtgärder, vilka befinnas erforderliga för att, i de fall, då viktiga samhällsintressen beröras, gentemot monopolföretag samhällets krav må kunna bevakas.

Andra kammarens utskott.

Andra kammaren beslöt för sin del i enlighet med sitt tillfälliga utskotts hemställan.

Andra kammarens beslut.

Detta andra kammarens beslut har delgivits första kammaren, som hänvisat ärendet till förberedande behandling av sitt andra tillfälliga utskott.

Utskottet.

Vid 1910 och 1911 års riksdagar väckte friherre Palmstierna motioner, vari hemställdes dels om en undersökning angående inom landet befintliga karteller och trustar, i syfte att kunskap måtte erhållas om deras antal, beskaffenhet och arbetssätt m. m., dels om förslag, varigenom möjlighet kunde beredas att vinna kontinuerlig översikt av kartell- och trustväsendets utveckling och verksamhet i Sverige, i vilket sistnämnda avseende förordades upprättandet av en särskild trustinspektion.

Riksdagens andra kammare beslöt för sin del i anledning av motionerna hemställa hos Kungl. Maj:t om »undersökning angående inom landet befintliga karteller och trustar, i syfte att kunskap må erhållas om deras antal, beskaffenhet och arbetssätt m. m., samt att Kungl. Maj:t, med stöd av den erfarenhet denna undersökning må lämna, ville låta uppgöra och för riksdagen framlägga förslag till sådana åtgärder, varigenom möjlighet beredes att vinna kontinuerlig översikt av kartell- och trustväsendets utveckling och verksamhet i Sverige».

Första kammaren avslog motionerna och vid 1911 års riksdag även sitt första tillfälliga utskotts förslag om en inskränkning av motionärernas hemställan till »en utredning angående inom landet befintliga kartellers och trustars antal, organisation och verksamhet».

Någon riksdagsskrivelse i ärendet kom således icke till stånd.

Kungl. Maj:t beslöt emellertid den 22 december 1911 tillkalla sakkunniga med uppdrag att »verkställa utredning angående förekomsten inom landet av trustar och karteller, deras inverkan på landets ekonomiska liv och framför allt på prisbildningen.»

Då Kungl. Maj:t sålunda, utan att någon framställning därom gjorts från riksdagen, lämnat de s. k. trustsakkunnige deras uppdrag och bestämt dettas omfattning, finner utskottet, att någon riksdagens åtgärd ej är erforderlig, för den händelse en utvidgning av sakkunniges uppdrag skulle befinnas vara av behovet påkallad.

Enligt vad som meddelas av motionären, som själv är en av desse sakkunnige, hava för övrigt de sakkunnige alltsedan krigsutbrottet inställt sitt utredningsarbete och komma icke att återupptaga detsamma förrän normala tider inträtt.

Vid sådant förhållande synes det utskottet mindre lämpligt att redan nu till dem överlämna ytterligare uppdrag, som kanske torde bära

närmare bestämmas efter de förhållanden, som äro rådande, när arbetet efter världskrigets slut åter kan fortsättas.

Då motionären framhåller och andra kammarens utskott även synes anse, att de s. k. trustsakkunnigas av Kungl. Maj:t lämnade uppdrag innefattar egentligen endast en vetenskaplig undersökning rörande monopolistiska företags förekomst inom landet samt deras inverkan på det ekonomiska livet och framför allt på prisbildningen, så anser sig utskottet böra erinra därom, att även en annan uppfattning om de sakkunnigas uppdrag har gjorts gällande.

När sålunda vid 1916 års riksdag motioner väckts om utredning angående möjligheten av införande av statsmonopol å mineraloljor, så avslogos dessa motioner under hänvisning till, att denna fråga tillhörde de s. k. trustsakkunnigas utredningsuppdrag och att förslag till åtgärder i berörda hänseende vore att från dem förvänta. Detta riksdagens beslut synes uppenbarligen böra tolkas, som om riksdagen ansett, att det till trustsakkunnige lämnade uppdraget innefattar även befogenhet att framlägga åtminstone preliminära förslag.

Utskottet vågar ock hålla före, att det näppeligen torde kunna ha varit meningen att begränsa dessa sakkunnigas uppdrag till endast en rent vetenskaplig, teoretisk undersökning utan praktiskt syfte och utan rättighet till uppslag till sådana praktiska åtgärder, som kunna anses lämpliga.

Då således några fullgiltiga skäl ej synas föreligga för riksdagen att nu avlåta skrivelse i frågan, får utskottet hemställa,

att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 23 april 1917.

På utskottets vägnar:

OSKAR NYLANDER.

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet hava närvarit: herrar Nylander, Danström, Larsson, Tisell*), Ström och Permansson.

*) Ej närvarit vid utlåtandets slutjustering.
